

KĀRTĪBA

dalībai Starta programmā

Satura rādītājs

1.	Informācija par programmu	2
2.	Kam paredzēta Starta programma?	2
2.1.	Prasības programmas dalībniekiem	2
2.2.	Prasības plānotajam projektam	3
3.	Kādu atbalstu sniedz Starta programma?	3
3.1.	Atbalsts biznesa plāna sagatavošanai	3
3.2.	Atbalsts projekta realizācijai	3
4.	Pieteikšanās kārtība un dalība Starta programmā	4
4.1.	Kas jā dara programmas pretendenta pirms došanās uz banku?	4
4.2.	Intervija pie konsultanta	4
4.3.	Vienošānās par dalību Starta programmā	4
4.4.	Konsultācijas	5
4.5.	Apmācības	5
5.	Biznesa plāna sagatavošana un vērtēšana	6
5.1.	Kas ir projekts un kādus izdevumus var finansēt projekta ietvaros?	6
5.2.	Cik liels var būt projekts un kas to finansēs?	6
5.3.	Kā Banka vērtēs iesniegtos biznesa plānus?	6
6.	Finansiālā atbalsta saņemšana un projekta realizācija	8
6.1.	Saimnieciskās darbības reģistrēšana	8
6.2.	Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līgums	8
6.3.	Starta aizdevums	8
6.4.	Grants saimnieciskās darbības nodrošināšanai	9
6.5.	Grants aizdevuma dzēšanai	9
6.6.	Projekta realizācija	10

1. Informācija par programmu

Starta programmas oficiālais nosaukums ir **“Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai”**, taču šajā dokumentā ērtībai lietosim nosaukumu **“Starta programma”**, kas simbolizē jaunas darbības uzsākšanu cilvēka karjerā.

Starta programmu līdzfinansē Eiropas Sociālais fonds (ESF), Latvijas valsts un Hipotēku banka. Eiropas Savienības fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda ietvaros Starta programmas hierarhija ir šāda:

Latvijas Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam →

→ 1. darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” (ESF) papildinājums →

→ 1.3. prioritāte “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” →

→ 1.3.1. pasākums “Nodarbinātība” →

→ 1.3.1.2. aktivitāte “Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” →

→ projekts “Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” jeb Starta programma.

Tuvāka informācija par Eiropas Savienības fondiem atrodama internetā: www.esfondi.lv.

Starta programmas darbības laikā līdz 2013. gadam plānots apmācīt 1200 programmas dalībniekus un sniegt finansiālo atbalstu 600 jaunajiem uzņēmējiem. Programmas finansējuma kopējais apjoms ir Ls 23 miljoni.

Starta programmu īsteno Hipotēku banka (www.hipo.lv) saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 31.marta noteikumiem Nr.293 Par darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.3.1.2.aktivitāti “Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” un 2009.gada 7.augusta līgumu starp Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru (www.liaa.gov.lv) un Hipotēku banku. Atbildīgā ministrija ir Ekonomikas ministrija (www.em.gov.lv).

Hipotēku bankā Starta programmu īsteno bankas struktūrvienība Atbalsta programmu pārvalde ALTUM (www.altum.lv).

Ar aktuālo informāciju par programmu var iepazīties ALTUM mājas lapas www.altum.lv sadaļā “Starta programma (ESF) – atbalsts biznesa uzsākšanai”.

2. Kam paredzēta Starta programma?

Starta programma paredzēta cilvēkiem, kas vēlas uzsākt savu biznesu vai ir uzsākuši biznesu pēdējo 3 gadu laikā.

2.1. Prasības programmas dalībniekiem

- Pretendents ir vismaz **18 gadus vecs**;
- pretendents **plāno uzsākt saimniecisko darbību** vai ir **uzsācis to ne agrāk kā trīs gadus pirms pieteikuma iesniegšanas** Hipotēku bankā¹;
- vismaz vienu gadu pirms atbalsta pieteikuma iesniegšanas **pretendentam nav bijusi būtiska līdzdalība** (25% vai vairāk no komersanta balsstiesīgo akciju vai kapitāldaļu skaita) **citā komersantā**;
- pretendentam **nav aktuālu parādu Valsts Ieņēmumu dienestam**;
- pretendentam **nav aktuālu parādu parādnieku reģistros**;
- pretendentam **pēdējo 2 mēnešu laikā nav bijuši aktuāli parādi Latvijas bankas Kredītu reģistrā**.

¹ Ņemot vērā, ka programma paredzēta galvenokārt uzsācējiem, pretendentiem, kas dibinājuši savu biznesu agrāk, nekā pirms 1 gada, atbalsta apjoms ir ierobežots

- **grantu aizdevuma dzēšanai** līdz Ls 2 000, bet ne vairāk kā 20% no piešķirtā starta aizdevuma summas (programmas dalībniekiem, kuri uzsākuši savu biznesu agrāk, nekā pirms 1 gada, granti nav paredzēti).

Tuvāka informācija par finansiālā atbalsta nosacījumiem sniegta 6.sadaļā “Finansiālā atbalsta saņemšana un projekta realizācija”.

4. Pieteikšanās kārtība un dalība Starta programmā

4.1. Kas jā dara programmas pretendents pirms došanās uz banku?

- Jāpārliecinās, ka pretendents un viņa iecerētais projekts atbilst programmas prasībām
- ALTUM mājas lapā jāatrod iecerētā projekta realizācijas vietai tuvākā konsultanta koordinātes un telefoniski vai pa e-pastu jāvienojas par intervijas laiku

Pirms došanās uz interviju jā sagatavo šādi dokumenti:

- Jā aizpilda **Pieteikums dalībai Starta programmā** (MS Excel failu ar pieteikuma veidlapu var lejuplādēt no ALTUM mājas lapas www.altum.lv)
- Jā sagatavo **Biznesa idejas apraksts** (veidlapa -- MS Word fails – ALTUM mājas lapā); ja Jums jau ir izstrādāts biznesa plāns, tad to varēs iesniegt Biznesa idejas apraksta vietā
- Jā sagatavo savs dzīves pieredzes apraksts (**CV**) brīvā formā
- Jā izgatavo **pases galvenā atvēruma kopija**

Pretendenti, kuri jau ir uzsākuši biznesu, papildus iepriekšminētajiem dokumentiem:

- Jā izgatavo komersanta **reģistrācijas apliecības kopija**
- Jā saņem **Uzņēmumu reģistra izziņa** par tiesībām pārstāvēt sabiedrību
- Jā saņem **Valsts Ieņēmumu dienesta izziņa**, ka nav aktuālu nodokļu parādu

Pretendenti, kuri reģistrējuši savu biznesu agrāk nekā pirms 1 gada un nav nepieciešamas konsultācijas, atļauts uzreiz iesniegt Finansiālā atbalsta pieteikumu, tam pievienojot biznesa plānu un citus nepieciešamos dokumentus (skatīt 5.3.sadaļu „Kā Banka vērtēs iesniegtos biznesa plānus?”)

4.2. Intervija pie konsultanta

- Norunātajā laikā ierodieties uz interviju pie Bankas konsultanta un **iesniedziet nepieciešamos dokumentus**, paņemiet līdzi arī savu **pasi**.
- Konsultants iepazīsies ar dokumentiem un pārliecināsies par Jūsu **atbilstību programmas prasībām**.
- Konsultants **pārrunās ar Jums biznesa ideju** un tās realizācijas iespējas Starta programmas ietvaros, kā arī nepieciešamības gadījumā uzdos papildjautājumus par Jūsu iecerēto projektu.
- Konsultants **atbildēs uz Jūsu jautājumiem** par Starta programmu.
- Pēc intervijas Jums **būs jā aizpilda tests** zināšanu un biznesa prasmju pārbaudei (pretendenti, kuri uzsākuši savu biznesu agrāk kā pirms 1 gada, tests nav jā aizpilda)

Rēķinieties, ka intervija un testa aizpildīšana kopā aizņems 1-2 stundas.

4.3. Vienošanās par dalību Starta programmā

Pēc testa rezultātu apkopošanas konsultants uzaicinās Jūs ierasties bankā, lai noslēgtu Vienošanos par dalību Starta programmā, kurā būs noteikti:

- **apmācību moduļi**, kurus programmas dalībniekam jā apmeklē;
- **termiņš**, līdz kuram programmas dalībniekam jā iesniedz Bankā biznesa plāns;
- **konsultāciju pieejamība** biznesa plāna sagatavošanas laikā.

4.4. Konsultācijas

Konsultāciju mērķis ir izskaidrot dalībniekiem programmas nosacījumus, koordinēt apmācību apmeklēšanu, novērtēt biznesa idejas perspektīvu, sniegt konsultācijas biznesa plāna izstrādē un divu gadu laikā pēc finansiālā atbalsta/aizdevuma līguma parakstīšanas nodrošināt projekta realizācijas uzraudzību un nepieciešamās konsultācijas.

Jāņem vērā, ka konsultants neteiks Jums priekšā, kāds business jāuzsāk, un nerakstīs biznesa plānu Jūsu vietā, tas viss būs jādara Jums pašam. Konsultants iepazīsies ar Jūsu sagatavoto biznesa plānu, norādīs uz tā nepilnībām, novērtēs Jūsu iecerētās idejas dzīvotspēju, norādīs uz iespējām uzlabot biznesa plānu, lai tas atbilstu bankas prasībām. Jārēķinās, ka konsultanta ieteikumu izpilde veicina, taču negarantē pozitīvu bankas lēmumu par finansiālā atbalsta piešķiršanu.

4.5. Apmācības

! *Programmas dalībniekiem, kas uzsākuši savu biznesu agrāk, kā 1 gadu pirms pieteikuma iesniegšanas Bankā, apmācības nav paredzētas!*

Apmācību mērķis ir sniegt programmas dalībniekiem nepieciešamās teorētiskās un praktiskās zināšanas komercdarbības veikšanai un biznesa plāna izstrādei komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai.

Apmācības sniedz iepirkuma procedūras rezultātā izvēlētas apmācību firmas/institūcijas visos Latvijas reģionos.

Programmas ietvaros tiek izmantota **modulārās apmācības metode**, kura paredz atsevišķu moduļu izmantošanu dažādās kombinācijās atkarībā no apmācāmajam nepieciešamajām zināšanām. Apmācības tiek organizētas **grupās pa 6-10 cilvēkiem**.

Programmas dalībniekiem tiek piedāvāts:

- viens 80 stundu modulis “**Komercdarbības pamati** (maza biznesa organizācija)” un
- pieci 20 stundu moduļi:
 - **vadības pamati;**
 - **uzņēmējdarbības tiesiskais regulējums;**
 - **uzņēmuma finanšu vadība;**
 - **saimnieciskās darbības uzskaitē un nodokļi;**
 - **mārketinga pamati.**

Programmas dalībnieks atkarībā no nepieciešamajām zināšanām var saņemt apmācības **80 stundu modulī** vai **vienā līdz divos 20 stundu moduļos**, vai **apmācības nesāņemt** nemaz. Katra programmas dalībnieka apmācību programma būs noteikta Vienošanās protokolā, ko programmas dalībnieks parakstījis ar Bankas konsultantu.

Apmācību laiks un vieta tiks noteikti atbilstoši programmas dalībnieka vēlmēm pēc attiecīgas apmācību grupas (6-10 cilvēki) nokomplektēšanas. Par apmācību laiku un vietu programmas dalībnieku informēs Bankas konsultants.

Jāņem vērā, ka **apmācības 80 stundu modulī ir jāpabeidz pirms finansiālā atbalsta pieteikuma un biznesa plāna iesniegšanas bankā**, bet apmācības 20 stundu moduļos var iziet gan biznesa plāna sagatavošanas laikā, gan arī vēlāk – projekta realizācijas laikā.

5. Biznesa plāna sagatavošana un vērtēšana

Vienošanās protokolā norādītajā laikā Programmas dalībnieks izstrādā biznesa plānu sava iecerētā projekta realizācijai. Turpmākajās apakšsadaļās sniegta informācija, kas Programmas dalībniekam jāņem vērā, izstrādājot biznesa plānu.

5.1. Kas ir projekts un kādus izdevumus var finansēt projekta ietvaros?

Projekts ir noteiktā laika periodā realizējams pasākumu kopums saimnieciskās darbības uzsākšanai (paplašināšanai, modernizācijai). Projekta realizācija un tās rezultātā uzsākamā saimnieciskā un finansiālā darbība tiek aprakstīta biznesa plānā.

Projekts tiek uzskatīts par realizētu, kad ir sasniegts biznesa plānā noteiktais mērķis un tiek nodrošināta ienākumu gūšana no saimnieciskās darbības biznesa plānā paredzētajā apjomā.

Projekta izmaksas ir kopējais līdzekļu apjoms, kas saskaņā ar biznesa plānu ir nepieciešams projekta realizācijai, tai skaitā investīcijas un darbības uzsākšanai nepieciešamie apgrozāmie līdzekļi.

! Projekta ietvaros finansē gan investīcijas, gan apgrozāmos līdzekļus.

! Projekta ietvaros nevar finansēt izdevumus, kas apmaksāti pirms finansiālā atbalsta piešķiršanas.

5.2. Cik liels var būt projekts un kas to finansēs?³

Maksimālā projekta summa (izmaksas) ir Ls 60 000.

Lai sadalītu riskus un atbildību par projekta realizāciju, projekta finansēšanā piedalās gan finansiālā atbalsts pretendents⁴, gan Banka:

- **Vismaz 10%** no projekta kopējās vērtības jāfinansē pretendentam **pašam no saviem līdzekļiem** vai piesaistītiem resursiem, kas nav saistīti ar komercdarbības atbalstu. Pretendents var iemaksāt līdzdalību naudas veidā, dibinot uzņēmumu, vai materiālā veidā kā mantisko ieguldījumu, ieguldot savu īpašumu uzņēmuma pamatkapitālā, vai piesaistot citu finansējumu. Jau esošam uzņēmumam līdzdalība var būt iepriekš veiktie ieguldījumi vai papildus investīcijas šā projekta realizācijā.
- No Bankas projekta realizācijai pretendents saņems Starta aizdevumu, ne vairāk kā Ls 54 000. Ar Starta aizdevuma nosacījumiem var iepazīties 6.3.apakšsadaļā „Starta aizdevums”.

Bez tam pretendenti, kas dibinājuši savu biznesu ne agrāk kā 1 gadu pirms dalības pieteikuma iesniegšanas Bankā, saņems grantu uzņēmējdarbības nodrošināšanai un grantu aizdevuma dzēšanai, taču saņemtais grantu finansējums netiek paredzēts projekta izmaksu segšanai tiešā veidā.

5.3. Kā Banka vērtēs iesniegtos biznesa plānus?

Sagatavoto **biznesa plānu (2 eksemplāros) kopā ar Finansiālā atbalsta pieteikumu** (veidlapa – MS Excel fails – ALTUM mājas lapā) un citiem nepieciešamajiem dokumentiem (skatīt sarakstu Finansiālā atbalsta pieteikuma pielikumā) programmas dalībnieks iesniedz Bankas konsultantam, kurš to kopā ar savu rekomendāciju nodod Bankas analītiķim detalizētai analīzei un turpmākai lēmuma pieņemšanai Bankas kredītkomitejā. Nepieciešamības gadījumā Bankas analītiķis sazināsies ar Pieteikuma iesniedzēju, lai saņemtu papildus informāciju par finansējamo projektu.

³ Šajā sadaļā minēto aizdevumu un grantu finansējumu pretendents var saņemt tikai pēc Bankas lēmuma saņemšanas par finansiālā atbalsta piešķiršanu – atbilstoši noslēgtā līguma nosacījumiem.

⁴ Jāņem vērā, ka finansiālā atbalsta pretendents ir Programmas dalībnieka reģistrētais bizness – SIA, Individuālais komersants vai pašnodarbināta persona.

Lēmumu par finansiālā atbalsta piešķiršanu pieņems Bankas kredītkomiteja, izvērtējot biznesa plāna ekonomiskos rādītājus un programmas dalībnieka spējas vadīt uzņēmumu. Kā nozīmīgākie faktori tiks vērtēti biznesa plānā nospraustais mērķis un tā sasniegšanas iespējas, ņemot vērā nozares attīstības tendences.

Biznesa plānu vērtēs pēc sekojošiem kritērijiem:

- **pakārtotības esamība** – uzdevumi atbilst izvirzītajam mērķim, aktivitātes atbilst uzdevumiem, naudas plūsma ir atbilstoša aktivitātēm;
- **pierādāms tirgus** – to raksturo attiecīgajā sektorā jau darbojošos uzņēmumu skaits, potenciālo klientu skaits, nodomu protokoli un līgumi;
- **naudas plūsma** – apliecina līdzekļu pieejamību visam projekta realizācijas periodam, raksturo izmaksu atbilstību tirgus cenām; naudas plūsma jāsaprot 2 gadiem (1 gads – pārejas gads, kad tiek veiktas plānotās investīcijas uzņēmumā; 2.gads – normāls rentablas darbības gads), skaitot no projekta realizācijas sākuma;
- atspoguļots peļņas–zaudējumu aprēķins, bilance, ekonomiskās analīzes koeficienti.

Finansiālā atbalsta pretendentu vērtēs pēc sekojošiem kritērijiem:

- **pietiekamas zināšanas** - izglītība, papildus apgūtās zināšanas, zināšanas par normatīvajiem aktiem un nodokļu likumdošanu;
- **pietiekamas iemaņas un pieredze** - darba pieredzes ilgums attiecīgajā sektorā, organizatoriskā pieredze, vadītāja pieredze;
- **pozitīva kredītvēsture** – esošo kredītu vai līzingu darījumu saistību savlaicīga kārtošana;
! uzņēmumiem, kas jau darbojas, pašu kapitālam jābūt vismaz 10% no bilances aktīvu kopsummas.

Pieņemot lēmumu par finansiālā atbalsta piešķiršanu, tiks ņemts vērā:

- vai projekts **atbilst** 2.2.apakšsadaļā “Prasības plānotajam projektam” norādītajiem **kritērijiem** (projekta summa līdz Ls 60 000, finansiālā atbalsta pretendenta līdzdalība vismaz 10% no projekta summas, projekta nozare nav izslēgto darbības jomu sarakstā);
- ka finansiālo **atbalstu nevar saņemt grūtībās nonākuši uzņēmumi**, kam piemērota maksātnespējas procedūra.

Tāpat jāņem vērā, ka Banka **var atteikt finansiālo atbalstu**, ja:

- tai ir pamats uzskatīt, ka programmas dalībnieks dibina uzņēmumu vai piesaka projektu nolūkā saņemt finansiālo atbalstu, neradot jaunradīto vērtību,
- tai ir pamats uzskatīt, ka reālais biznesa veicējs un patiesā labuma guvējs ir cita persona, nevis programmas dalībnieks,
- programmas dalībnieks Bankai ir sniedzis nepatiesu informāciju ar projekta īstenošanu saistītos jautājumos.

Bankas konsultants informēs pretendentu par pieņemto lēmumu.

! Ja Banka noraidījusi finansiālā atbalsta pieteikumu vai arī klients atsakās no Bankas apstiprinātā projekta realizācijas, tad jaunu pieteikumu programmas dalībnieks var iesniegt ne ātrāk kā pēc 12 mēnešiem.

6. Finansiālā atbalsta saņemšana un projekta realizācija

Par finansiālā atbalsta piešķiršanu pretendents paziņos Bankas konsultants. Viņš arī sīkāk informēs par turpmākajām darbībām.

Pēc finansiālā atbalsta piešķiršanas atbalsta saņēmējs veic šādas darbības:

- Reģistrē saimniecisko darbību, ja tas nav izdarīts pirms tam
- Slēdz Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līgumu
- Sāk projekta realizāciju

6.1. Saimnieciskās darbības reģistrēšana

Ja Programmas dalībnieks vēl nav reģistrējis saimniecisko darbību, tad Bankas lēmumā par finansiālā atbalsta piešķiršanu **būs noteikts termiņš (līdz 3 mēnešiem), kurā jāreģistrē saimnieciskā darbība**. Finansiālā atbalsta saņēmējs par to saņems rakstisku paziņojumu no bankas. Programmas dalībnieks Bankas noteiktajā termiņā reģistrē saimniecisko darbību Latvijas Republikas likumos noteiktajā kārtībā un pēc tam iesniedz Bankā reģistrāciju apliecināšus dokumentus.

Ja programmas dalībnieks Bankas noteiktajā termiņā saimniecisko darbību nav reģistrējis, viņš zaudē tiesības uz finansiālo atbalstu.

6.2. Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līgums

! *Programmas dalībnieki, kas saimniecisko darbību vēl nav reģistrējuši vai to ir reģistrējuši mazāk kā 1 gadu pirms dalības pieteikuma iesniegšanas Bankā, slēdz ar Banku Finansiālā atbalsta līgumu.*

! *Programmas dalībnieki, kas saimniecisko darbību reģistrējuši agrāk, nekā 1 gadu pirms dalības pieteikuma iesniegšanas Bankā, slēdz ar Banku Aizdevuma līgumu.*

Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līgumā tiek aprakstīta atbalsta saņēmējam piešķirtā finansiālā atbalsta pakete (atbalsta veidi un to apjomi), finansējuma izsniegšanas nosacījumi un kārtība, kā arī Bankas un atbalsta saņēmēja tiesības un pienākumi projekta realizācijas laikā. Finansiālā atbalsta līgumā aprakstīta starta aizdevuma, granta saimnieciskās darbības nodrošināšanai un granta aizdevuma dzēšanas izsniegšanas kārtība. Savukārt, Aizdevuma līgumā aprakstīta aizdevuma izsniegšanas kārtība.

Turpmāk sniegta sīkāka informācija par finansiālā atbalsta veidiem.

6.3. Starta aizdevums

Starta aizdevumu piešķir biznesa plānā aprakstītā projekta realizācijai.

Aizdevuma **mērķis** ir **investīciju un/vai apgrozāmo līdzekļu finansēšana**.

Aizdevuma **termiņš** – ne vairāk kā **8 gadi**, bet ne vēlāk kā 2020.gada 31.decembris.

Aizdevuma **valūta** – Latvijas **lati**

Aizdevumu **summa** – ne vairāk kā **Ls 54 000**

Procentu likme gadā:

- **fiksētā** likme no **8% līdz 11%** vai
- **mainīgā** likme no **1% līdz 4% + 6 mēnešu RIGIBOR**

Aizdevuma procentu likme ir atkarīga no projekta riska pakāpes, aizņēmēja līdzdalības projekta finansēšanā un piedāvātā nodrošinājuma.

Komisijas maksa par aizdevuma konta apkalpošanu – Ls 2 mēnesī

Pieteikuma izskatīšanas maksa – netiek piemērota

Maksa par aizdevuma noformēšanu un izsniegšanu – netiek piemērota

Naudas līdzekļu rezervēšanas maksa – netiek piemērota

Aizdevuma **nodrošinājums**:

- uzņēmuma **manta kā lietu kopība**, tai skaitā par aizdevumu iegādātie pamatlīdzekļi; aizdevumiem virs Ls 17 500 aizdevuma summa nevar pārsniegt 120% no piedāvātā nodrošinājuma vērtības
- **īpašnieka/u galvojums** – katrs īpašnieks sniedz personīgo galvojumu 30% apmērā no piešķirtā aizdevuma summas, bet nepārsniedzot Ls 10 000
- aizņēmējs var piedāvāt papildus aizdevuma nodrošinājumu, tādējādi samazinot aizdevuma procentu likmi
- ja projekts tiek novērtēts kā riskants, papildus nodrošinājumu (vai aizņēmēja līdzdalības palielinājumu) var pieprasīt Banka

Aizdevuma **apguves termiņš nedrīkst pārsniegt 12 mēnešus** no Aizdevuma/ Finansiālā atbalsta līguma noslēgšanas brīža un nedrīkst būt vēlāks par 2013. gada 30. jūniju.

Ja tas ir saistīts ar ilgstošu projekta ieviešanu un ražošanas attīstību, iespējams piemērot atliktos aizdevuma pamatsummas maksājumus līdz 2 gadiem.

Pēc projekta apstiprināšanas atļauts palielināt aizdevuma summu Starta aizdevumam noteiktā limita ietvaros. Palielinot projekta finansējumu, netiek pārrēķināta piešķirto grantu summa.

Komisijas maksa par atkārtota pieteikuma iesniegšanu vai iesnieguma izskatīšanu Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līguma nosacījumu maiņai ir Ls 25.

Bez augstāk minētajiem nosacījumiem Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līgumā tiek noteikti aizdevēja un aizņēmēja pienākumi un tiesības, kā arī nosacījumi naudas izmaksai, naudas atmaksas un pārskatu sniegšanas kārtība, citas darbības aizdevuma risku samazināšanai.

6.4. Grants saimnieciskās darbības nodrošināšanai

! Atbalsta saņēmējiem, kas reģistrējuši saimniecisko darbību agrāk, nekā 1 gadu pirms dalības pieteikuma iesniegšanas Bankā, Grants saimnieciskās darbības nodrošināšanai netiek piešķirts.

Grants paredzēts finansiālā atbalsta saņēmēja vispārējās saimnieciskās darbības nodrošināšanai, un tas netiek paredzēts finansējamā projekta izmaksu segšanai.

Granta maksimālais apjoms ir **Ls 3 600**, bet ne vairāk kā **35%** no piešķirtā aizdevuma summas.

Grants tiek pārskaitīts uz Finansiālā atbalsta saņēmēja kontu Bankā, taču tas kļūst pieejams atbalsta saņēmējam **pakāpeniski 12 mēnešu laikā** – katru mēnesi 1/12 daļa no granta summas.

Banka ir tiesīga **apturēt granta izmaksu**, ja Finansiālā atbalsta saņēmējs nav izpildījis Finansiālā atbalsta līguma nosacījumus vai kavējis maksājumus bankai vairāk nekā 5 dienas.

Ja pēc projekta realizācijas nav apgūta visa Finansiālā atbalsta līgumā paredzētā aizdevuma summa, tad grantu pārrēķina atbilstoši apgūtajai aizdevuma summai, un, ja pārrēķinātais grants ir mazāks, kā sākotnēji piešķirtais, finansiālā atbalsta saņēmējam starpība ir jāatgriež Bankai.

6.5. Grants aizdevuma dzēšanai

! Atbalsta saņēmējiem, kas reģistrējuši saimniecisko darbību agrāk, nekā 1 gadu pirms dalības pieteikuma iesniegšanas Bankā, Grants aizdevuma dzēšanai netiek piešķirts.

Grants paredzēts daļējai saņemtā Starta aizdevuma dzēšanai pēc biznesa plānā aprakstītā projekta realizācijas.

Grantu izsniedz **pēc projekta pilnīgas realizācijas**, izvērtējot biznesa plānā ietverto ražošanas rādītāju un mērķu sasniegšanu.

Granta maksimālais apjoms ir **Ls 2 000**, bet ne vairāk kā **20%** no atbalsta saņēmējam piešķirtā aizdevuma summas.

Grantu izsniedz **aizdevuma pamatsummas dzēšanai**.

Grantu izsniedz **ne ātrāk kā 12 mēnešus un ne vēlāk ka 2 gadus pēc Finansiālā atbalsta līguma parakstīšanas**⁵. Ja finansiālā atbalsta saņēmējs nerealizē projektu noteiktajā termiņā, viņš zaudē tiesības saņemt Grantu aizdevuma dzēšanai.

Lai saņemtu grantu, finansiālā atbalsta saņēmējam jāiesniedz Bankā:

- **Atskaite** par projekta realizāciju (veidlapa ALTUM mājas lapā)
- **Attaisnoto izdevumu kopsavilkums**, kam pievienoti projekta realizācijas izdevumus attaisnojošie dokumenti,
- **Valsts Ieņēmumu dienesta izziņa** par nodokļu nomaksu,
- **Uzņēmuma bilance un peļņas/zaudējumu aprēķins** atbilstoši „Likumam par grāmatvedību”.

Grantu **izsniedz**, ja klients ir:

- izpildījis biznesa plānā paredzētos pasākumus;
- izlietojis aizdevumu atbilstoši mērķim;
- izpildījis Finansiālā atbalsta līgumā paredzētos nosacījumus.

Grantu **var neizsniegt**, ja klientam ir:

- nodokļu maksājumu parāds VID,
- reģistrēti aktīvi maksājumu kavējumi parādnieku reģistros,
- konstatēti Finansiālā atbalsta līguma pārkāpumi (piemēram, atbalsta saņēmējs uzņēmis papildus saistības bez saskaņošanas ar Banku).

Ja nav apgūta visa Finansiālā atbalsta līgumā norādītā aizdevuma summa, tad grantu pārrēķina un izsniedz atbilstoši apgūtajai aizdevuma summai.

6.6. Projekta realizācija

Pēc Finansiālā atbalsta/Aizdevuma līguma parakstīšanas atbalsta saņēmējs sāk projekta realizāciju.

Projekta realizācijas laikā atbalsta saņēmējs sniedz pārskatus Bankai atbilstoši noslēgtā līguma nosacījumiem.

! *Visas izmaiņas projekta realizācijā, kas atšķiras no Bankā izskatītā biznesa plāna, atbalsta saņēmējam jāaskaņo ar Banku.*

⁵ Grantu apguves termiņš nedrīkst pārsniegt 2015. gada 30. jūniju